

1) SPOŁECZNA GOSPODARKA RYNKOWA –

art. 20 Konstytucji RP - ***Spółeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polski.***

W kontekście ekonomicznym jawi się ona jako połączenie gospodarki rynkowej i modelu państwa opiekuńczego – dlatego można jej przypisać dwa zadania. Z jednej strony zapewnienie równowagi pomiędzy popytem a podażą, z drugiej realizację celów społecznych, takich jak np. zmniejszenie bezrobocia.

Elementy składające się na ustrój społecznej gospodarki rynkowej:

- Wolność/swoboda działalności gospodarczej + własność prywatna – wspólnie stanowią fundament rynku;
- Solidarność społeczna, dialog i współpraca partnerów społecznych – jako główne wartości.

2) WOLNOŚĆ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ –

art. 2 Prawa przedsiębiorców – ***Podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej jest wolne dla każdego na równych prawach.***

3) OGRANICZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ –

art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - ***Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.***

Art. 22 Konstytucji RP - ***Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny.***

Art. 8 Prawa przedsiębiorców - ***Przedsiębiorca może podejmować wszelkie działania, z wyjątkiem tych, których zakazują przepisy prawa. Przedsiębiorca może być obowiązany do określonego zachowania tylko na podstawie przepisów prawa.*** – swoboda działalności

gospodarczej nie powinna być również ograniczana przez organy administracji publicznej w sposób pośredni, za sprawą chociażby żądania przez organy spełnienia dodatkowych warunków, czy złożenia dodatkowych dokumentów nieprzewidzianych ustawowo, jako warunek korzystania z wolności gospodarczej przez przyszłego przedsiębiorcę.

Władza publiczna decydując się na jakiegokolwiek ograniczenia wolności gospodarczej powinna potrafić uzasadnić takie działania. Za zgodne z prawem mogą zostać uznane **tylko ograniczenia uzasadnione ważnym interesem publicznym, ustanowione wyłącznie w drodze ustawy**. Wolność gospodarcza może być ograniczana np. ze względu na bezpieczeństwo publiczne, zdrowie i moralność publiczną czy ochronę środowiska. Ograniczenia te nie mogą w żaden sposób godzić w istotę wolności.

Przykłady ograniczeń:

- Spalarnie i wysypiska śmieci – ograniczenie wiąże się z generowaniem hałasu i emisją do atmosfery substancji zanieczyszczających, a zatem ograniczenie związane jest z ochroną zdrowia obywateli;
- Sklepy monopolowe i ogródki piwne – zachowanie odpowiedniej odległości od szkół, przedszkoli, kościołów, co wiąże się ze względami natury moralnej;
- Wytwarzanie i obrót materiałami wybuchowymi, bronią i amunicją – działalność tego typu podlega koncesjonowaniu (przedsiębiorca musi uzyskać zgodę stosownego organu na wykonywanie takiej działalności – jest to specyficzna decyzja administracyjna określana w prawie mianem koncesji) ze względu na bezpieczeństwo publiczne.

4) UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE ZE SWOBODY DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ:

- Autonomiczna decyzja co do samego faktu prowadzenia działalności gospodarczej – nikt, kto podejmuje określone czynności nie powinien być prawnie zmuszany do zarejestrowania działalności gospodarczej, jeśli tego sobie nie zażyczy (wymuszanie prowadzenia działalności gospodarczej w celu eliminacji stosunku pracy);
- Autonomiczna decyzja co do formy prawnej – co do zasady przedsiębiorca może sam zdecydować, czy chce prowadzić jednoosobową działalność gospodarczą czy np. założyć spółkę prawa handlowego. Jednakże należy pamiętać, że autonomia ta nie

jest nieograniczona – ustawodawca wprowadza w tym zakresie pewne obostrzenia (np. reprezentanci wolnych zawodów mogą prowadzić działalność w formie spółki partnerskiej – art. 86 KSH);

- Autonomiczna decyzja co do zrzeszania się – przedsiębiorca sam podejmuje decyzję, czy o swoim uczestnictwie w izbach gospodarczych, konsorcjach czy innych formach zrzeszania się przedsiębiorców;
- Autonomiczna decyzja co do sposobu wykonywania działalności – można tu wskazać np. wolność w podejmowaniu decyzji o zatrudnieniu pracowników lub nie, wolność w podejmowaniu decyzji co do czasu (pory dnia) wykonywania – nie jest to autonomia bezwzględna albowiem ustawodawca wprowadził ograniczenia handlu w niedziele i święta;
- Autonomia co do okresu wykonywania działalności – ustawodawca daje przedsiębiorcy możliwość zakończenia wykonywania działalności gospodarczej oraz jej zawieszenia w dogodnym momencie.

5) DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Art. 3 Prawa przedsiębiorców - ***Działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.***

! Cztery normatywne cechy działalności gospodarczej:

1. Zorganizowanie.
2. Zarobkowość.
3. Wykonywanie we własnym imieniu.
4. Ciągłość.

Ad. 1.

Funkcjonalny element działalności gospodarczej. Zorganizowanie występuje w dwóch postaciach:

- Funkcjonalnej – jako sposób wykonywania działalności gospodarczej;
- Strukturalnej – jako stan ukształtowania i wzajemnego powiązania składników majątkowych przynależnych określonej podmiotowi.

Przejawem zorganizowania działalności gospodarczej jest np. dopełnienie obowiązku legalizujących tę działalność, tj. dokonania wpisu w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (osoby fizyczne) albo do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego rejestru Sądowego, ewidencji podatników i płatników, rejestru statystycznego itp. O zorganizowaniu świadczy także skompletowanie wszelkich składników rzeczowych koniecznych do wykonywania działalności i pełniących określone funkcje gospodarcze. Ich wybór nie może być przypadkowy i dowolny, powinny one komplementarne i służyć zmierzającym do realizacji określonych celów gospodarczych. A zatem dochodzimy do miejsca, w którym suma działań mających na celu zorganizowanie działalności gospodarczej prowadzi do powstania przedsiębiorstwa.

PRZEDSIĘBIORSTWO – definicja ustawowa:

Art. 55¹ Kc - ***Przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej.***

Obejmuje ono w szczególności:

- 1) oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa);***
- 2) własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów, towarów i wyrobów, oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości;***
- 3) prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych;***
- 4) wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne;***
- 5) koncesje, licencje i zezwolenia;***
- 6) patenty i inne prawa własności przemysłowej;***
- 7) majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne;***
- 8) tajemnice przedsiębiorstwa;***
- 9) księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.***

Ad. 2.

Zarobkowy charakter działalności gospodarczej odnosi się do czynników ekonomicznych, do których zaliczamy zysk osiągnięty z prowadzenia działalności gospodarczej i cel, w którym tę

działalność prowadzimy, a który winien być nakierowany na osiągnięcie zysku. Doktryna przyjmuje jednak, że zarobkowy charakter wyraża się nie poprzez faktycznie osiągnięty zysk, ale przez zamiar jego osiągnięcia (cel).

Wyrok Naczelnego Sadu Administracyjnego z dnia 26 września 2008 r. (II FSK 789/07). Lex nr 495147 – *„dana działalność jest zarobkowa, jeżeli jest prowadzona w celu osiągnięcia dochodu (zarobku) rozumianego jako nadwyżka przychodów nad poniesionymi kosztami”*.

Ad.3.

Wykonywanie działalności gospodarczej we własnym imieniu nie jest związane z koniecznością działania osobistego. Donosi się to m. in. do czynności prawnych dokonywanych przez przedsiębiorcę, które powinny bezpośrednio kreować jego prawa i obowiązki oraz określać jego sytuację prawną. Czynności wykonywane we własnym imieniu powinny zatem skutkować powstaniem praw i obowiązków, a przedsiębiorca – nie zaś osoba trzecia – w rezultacie swego działania powinien stać się podmiotem bezpośrednio uprawnionym lub zobowiązanym.

Ad. 4.

Ciągłość jest przesłanką warunkującą uznanie danej działalności za działalność gospodarczą, a zarazem cechą stanowiącą wyróżnik działalności gospodarczej. Ciągłość działalności gospodarczej odnosi się zatem do stabilności jej wykonywania.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego – Ośrodek Zamiejscowy we Wrocławiu z dnia 14 marca 2002 r. (ISA/Wr/2057/99). Przegląd Orzecznictwa Podatkowego 2003/4 poz. 103, Lexis.pl nr 3581143 – ciągłość należy rozumieć jako powtarzalność i stałość.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 kwietnia 2005 r. (II FSK 612/05), Orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych 2007, nr 5 poz. 120 – *„nie każda czynność mająca zarobkowy charakter (...) będzie wykonywana w ramach działalności gospodarczej, lecz tylko taka, której można przypisać cechy powtarzalności (regularności, ciągłości) i profesjonalny (zorganizowany) charakter”*.

WYJĄTKI

A) DZIAŁALNOŚĆ NIEEWIDENCJONOWANA (NIEREJESTROWA)

Art. 5 ust. 1 Prawa przedsiębiorców - ***Nie stanowi działalności gospodarczej działalność wykonywana przez osobę fizyczną, której przychód należny z tej działalności nie przekracza w żadnym miesiącu 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2017 r. poz. 847 oraz z 2018 r. poz. 650), i która w okresie ostatnich 60 miesięcy nie wykonywała działalności gospodarczej.***

B) DZIAŁALNOŚĆ WYŁĄCZONA Z ZAKRESU USTAWY PRAWO PRZEDSIĘBIORCÓW

Art. 6 ust. 1 Prawa przedsiębiorców – ***Przepisów ustawy nie stosuje się do:***

- 1) działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;***
- 2) wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów;***
- 3) wyrobu wina przez producentów będących rolnikami wyrabiającymi mniej niż 100 hektolitrów wina w ciągu roku gospodarczego, o których mowa w art. 17 działalność gospodarcza w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina (Dz. U. z 2016 r. poz. 859, z 2017 r. poz. 624 oraz z 2018 r. poz. 650);***
- 4) działalności rolników w zakresie sprzedaży, o której mowa w art. 20 przychody z innych źródeł i zasiłki pieniężne ust. 1c ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 200, z późn. zm.).***

Katalog obejmuje działalność, której przedmiotem jest wytwórczość w rolnictwie w zakresie:

- upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;
- agroturystyki;
- wyrobu wina;
- przetwarzania własnych produktów.

Źródła:

- Konstytucja RP,
- Ustawa prawo przedsiębiorców,
- Kodeks cywilny,
- A. Dobaczewska, A. Powatowski, H. Wolska, Nowe prawo przedsiębiorców, Warszawa 2018,
- System Prawa Administracyjnego, t. 8A, (red.) Houser, Warszawa 2018 r. , s. 61 i nast.